

Posudek bakalářské práce Jarmily Ivaskové *Internacionalismy a neologismy v současném kulturním a politickém zpravodajství*

Bakalářská práce je věnována současnému jazyku zpráv z oblasti politiky a kultury ve dvou zvolených denících (*MF DNES* a *Lidové noviny*) z června, července a srpna 2017 s cílem doložit užívání lexikálních internacionalismů a neologismů. Práce metodologicky vychází z teorie klíčových slov, na jejím základě byl proveden výběr relevantních pojmenování ze *Slovníků neologizmů 1, 2* a *Akademického slovníku cizích slov*. Následně pak byl ověřován jejich výskyt v uvedených denících a byla provedena jejich slovotvorná, lexikálně-sémantická, adaptační a kontextová analýza a srovnání s jejich lexikografickým zpracováním.

Práce má promyšlenou kompozici, je přehledně členěna do kapitol náležitě hierarchicky uspořádaných. Po výkladových a analytických kapitolách následuje závěr a seznam odborné literatury, k práci je připojena příloha s tabulkou reflektující počet pravopisných variant internacionalismů a s abecedním seznamem a tabulkou excerpovaných lexémů uspořádaných podle příslušnosti do skupin vymezených stanovenými kritérii.

K textu práce mám připomínky obecné i dílčí. Přes značné úsilí autorky zpřehlednit obsah práce, vyjadřovat se jednoduše a srozumitelně, se jí to myslím ne vždy podařilo, stejně jako odlišování vlastních konstatování a hodnocení od vyjádření v odborné lingvistické literatuře, a to někdy i v kapitolách zaměřených (nadepsaných) jako analytické. To místy poněkud stěžuje čtení a orientaci v textu. Zároveň je však třeba zdůraznit, že autorka dodržuje zásady odkazování a citování, nepřejímá myšlenky jiných za své. Možná v poctivé, až úzkostlivé snaze reprodukovat co nejvěrněji odborné práce mnohdy cituje a odkazuje rozsáhleji, než by bylo zapotřebí. Ocenila bych tedy více vlastního textu, nicméně podrobná práce se sekundární literaturou je také cenná.

Dílčí komentáře uvádím v přehledu a řadím je tematicky:

1) Obsahová přesnost

s. 8: „práce rovněž ověřuje hypotézu o převaze užívání jedné varianty lexému, ať už původní, či adaptované,“

– Přesněji, o jaké varianty se jedná?

s. 12: „Publicismy jsou jazykové prostředky, které jsou příznačné pro publicistický způsob vyjadřování.“

– Co znamená publicistický způsob vyjadřování?

s. 15: „... jazyková nekodifikace“

– Co znamená tento termín?

s. 17: „Psané komunikáty současné publicistiky v rozporu s naším očekáváním, že v nich nalezneme výhradně jazyk spisovný – neutrální, stále více přejímají jazykové prostředky, které jsou nové, nebo alespoň užití v nových souvislostech“

– Tato formulace by mohla znamenat, že nové prostředky nepatří do spisovného jazyka?

s. 17: „Příznakové prostředky jsou často využívány žurnalisty k aktualizaci textových komunikátů. Aktualizovaným prostředkům ovšem hrozí nízká životnost, jelikož se při svém opakovaném užívání jejich aktualizací rys vytrácí.“

- Znamená to, že ztrátou aktualizačního rysu tyto prostředky přestanou existovat?
- s. 17: „Pragmatická složka významu nebo-li expresivita“
- Nepřesné: pragmatická složka není jen expresivita.
- s. 19: „V některých sférách, typicky v hudbě, se užití cizích termínů jeví jako jediná možnost pojmenování, poněvadž v češtině neexistují odpovídající jednoslovné.“
- Takto nevyznívá srozumitelně – nelze směřovat jazykový původ a jednoslovnost pojmenování.
- s. 19: „V materiálu se vyskytovaly následující publicismy – ... *scéna*“
- Bylo by třeba upřesnit, v jakém významu je tento lexém publicismem, v běžném vyjadřování se užívá jako neutrální, podobně jako na s. 20 v kolokaci *hudební scéna*.
- s. 22: „Z excerpovaného materiálu charakteristice domácích neologismů z hlediska onomaziologického vyhovují pouze lexémy *béčkový* a *vítač*.“
- Jde o onomaziologii, nebo slovtvorbu?
- s. 24: „Zdrojově vycházíme hlavně z PMČ (1995),“
- Co zde přesně znamená adverbium *zdrojově*?
- s. 25 aj.: „prefixem *vice-*“
- Tento formant se hodnotí spíše jako prefixoid.
- s. 25: „V rámci podkapitoly věnované prefixaci, je vhodné ještě zmínit tvoření slov pomocí afixoidů“
- Proč právě v podkapitole o prefixaci? Afixoidy nejsou prefixy.
- s. 25: „Může být doprovázena změnou morfologické charakteristiky (*debut – debutový*), nebo se morfologická platnost formálně nemění (*metal – metalista*).“
- Co přesně znamená morfologická platnost? Co se mění a nemění u lexémů *metal* a *metalista*?
- s. 25: „Formanty sufixální se nepřipojují k celému základu, pouze k jeho kmeni a v jazyce nefungují samostatně.“
- O jaký základ a o jaký kmen jde?
- s. 26: *headliner* – příklad uveden mylně mezi kompozity, je to derivát od substantiva *headline*
- s. 31: „skupina hlásek, která je pro češtinu nezvyklá a používá se v expresivním charakteru – *aj, ej,*“
- Uvedené skupiny v češtině (obecně) nejsou ani nezvyklé, ani expresivní.
- s. 32: „slova chápaná jako součást české slovní zásoby a také jsou podle toho vyslovována, skloňována“
- Zjednodušující a nepřesné vyjádření – do české slovní zásoby patří i slova s odlišnou výslovností či morfologií než slova domácího původu.
- s. 33: „Grafické adaptaci na základě anglické vyslovované podoby podléhá například koncovka *-ing*. Její počestělá podoba *-ink* se ustálila u frekventovaných slov, jako jsou excerpta *brífink, mítink*.“
- Nejde o koncovku *-ing*, ale příponu. Navíc u obou výrazů zaznamenávají slovníky i varianty *briefing* (ASCS, SSČ), *meeting* (SSJČ).
- s. 34: *sitcom*: „... v jednom případě se vyskytla forma založena na původní výslovnosti“
- Jaká forma to je?
- s. 35: „Ze změn konsonantických se jeví jako nejčastější náhrada *k* za původní *c*, *ck* (*clip – klip*)“

– Nejde o náhradu konsonantů (= hlásek), ale změnu v jejich zápisu, tj. jiné grafémy. Podobně dále „elize vokálu“ – směřování mluvené a psané podoby.

s. 36: „V obou rodech se může užívat také zkratkový lexém *sci-fi*, u něhož bylo nejsložitější stanovit, jaký rod je frekventovanější, jelikož nejčastěji vystupoval jako přívlastek v antepozici.“

– Anteponovaný přívlastek má však adjektivní platnost a gramatická kategorie rodu je u adjektiv jiné povahy než u substantiv.

s. 36: *embargo*: nesprávně zařazeno mezi substantivy rodu mužského neživotného

s. 39: „... se v materiálu vyskytovaly pouze neologismy, což není překvapující skutečnost vzhledem k charakteru práce“

– Jak souvisí výskyt neologismů v publicistických textech s charakterem bakalářské práce? Ta je přece zaznamenává a analyzuje.

Příloha práce: V tabulce a seznamu jsou uvedena všechna excerpata, postrádám jejich celkový počet, příp. počty v jednotlivých skupinách.

2) vhodnost formulací (adekvátnost v odborném textu)

s. 8: „Práce operuje i s několika výrazy,“; s. 10: „ale i pojmem evropeismus, se kterým operuje jako jediná“

s. 9: „Způsob psaní výrazů v práci podléhá nejfrekventovanějšímu výskytu v denících,“ – zbytečně komplikované vyjádření

s. 32: „publicistické texty, díky nimž dochází k obecnému povědomí nových jednotek“

s. 32: „Obecně adaptační procesy podléhají dvěma hlavním jevům – odlišnému vztahu mezi pravopisem a výslovností“

s. 34: „Bez ohledu na své dosud nezpracované slovníkové heslo je jeho výskyt...“

s. 38: „Dalším stupněm jejich zakotvení v češtině...“

3) formální (pravopisná) stránka práce

– nedostatky v interpunkci:

s. 12: „Vyznačují se častým užitím v jiném sémantickém okolí než je běžné.“

s. 21: „Pro deníky je totiž klíčová rychlá potřeba nových pojmenování poněvadž reflektují aktuální dění.“

s. 24: „popř. prefixoidy viz níže“

s. 34: „Co se týče ostatních dubletních dvojic vždy jasně převažuje varianta...“

s. 34: „... že slova, která mají svůj dubletní protějšek se častěji vyskytují...“

s. 37: „Co se týče rozkolísanosti pravopisu tak převládá...“

s. 17, 21, 32: *nebo-li*

Závěr: Bakalářská práce Jarmily Ivaskové přes všechny nedostatky splňuje nároky kladené na bakalářskou práci. Doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji klasifikovat ji stupněm **dobře**.

doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc.

Praha 9. 8. 2018